

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2020/05/dallman-kristof-fodor-richard-hengan-kamilla-kiraly-zoltan-első-kezből-11-01-14/>

Dallman Kristóf - Fodor Richárd – Hengán Kamilla – Király Zoltán

„Első kézből”

Beszámoló a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata és a Református Tananyagfejlesztő Csoport 2020.február 1-jei II. Információs Konferenciájáról¹

Az év első napsütéses szombatján rendezte idei információs konferenciáját a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata és a Református Tananyagfejlesztő Csoport az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudomány Kara Budapest belvárosi, Múzeum körúti Campusának Kari Tanácstermében. A konferencia egyaránt szólította meg a köznevelésben résztvevő történelemtanárok és az akadémiai, egyetemi történészek közösségét, akik – a szervezők legnagyobb örömére – megtöltötték az impozáns tanácstermet. A program kezdéseként *Dr. Csukovits Enikő* a Magyar Történelmi Társulat főttkára köszöntötte a megjelenteket és röviden bemutatta a Társulat küldetésértelmezését. Ezt követően *Gyertyánffy András* a Tanári Tagozat elnökségi tagja tolmácsolta *Dr. Elisabeth Erdmann*, az Erlangen-Nürnbergi Egyetem Történelemdidaktikai Tanszékének professzora és *Dr. Susanne Popp*, az Augsburgi Egyetem Történelemdidaktikai Tanszékének professzora, a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság tiszteletbeli elnökének és elnökének üzenetét, melyben a konferencia fővédnökeiként méltatták a magyarországi történelemdidaktikával foglalkozó szakemberek és történészek munkáját. Kiemelték, milyen jól példázza a nemzetközi áramlatok adaptálásának igényét, hogy Magyarországon az utóbbi évtizedekben egyre inkább megjelentek a korszerű történelemtanítás módszerei, mint például a multiperspektivitás, a forrásközpontúság, valamint a tanulók aktív tevékenységére alapozó munkaformák.

Ezt követően a konferencia levezető elnöke, a MTT Tanári Tagozata elnöke, *Dr. habil. Kaposi József* tartott beszámolóval összekötött megnyitóbeszédet, melyben felsorolta a Tanári Tagozat újbóli életre hívása óta elért mérföldköveket és hangsúlyozta a történelemdidaktikával foglalkozók és a történészek közötti párbeszéd szükségességét. A megnyitóbeszédet követően *Dr. habil. Kaposi József* és *Dr. habil. Albert Gábor*, az MTA Pedagógia Tudományos Bizottság Tantárgypedagógiai albizottságának elnöke együttműködési szerződést írt alá a közös munka céljainak és kereteinek kijelölésére.

A konferenciát megnyitó felszólalások után kezdetét vette a nap délelőtti szekciója, melynek során a hazai történész szakma kiemelt képviselői tartottak plenáris előadásokat, olyan a kutatásukhoz kapcsolódó témákról, amelyek a köznevelésben történelmet tanító szakemberek számára is nagy jelentőséggel bírnak. Az első előadást *Prof. Dr. Romsics*

Ignác, az MTA rendes tagja, az Esterházy Károly Egyetem egyetemi tanára tartotta. Az előadás során Romsics professzor legújabb, 2019-ben *Magyar rebellisek* címmel megjelent kötetét² vette alapul. A kötet tizenegy fejezete Szent István riválisaitól és az utolsó pogányok mozgalmaitól egészen az 1989-es rendszerváltóig kalauzolja végig az olvasót az ezeréves magyar történelem lázadó csoportosulásainak történetén. Az önálló tanulmányokként is funkcionáló fejezetek egyazon rendezőelv köré épülnek: Kik és milyen társadalmi csoportból vettek részt az adott rebellis mozgalomban, milyen célokkal rendelkeztek, illetve a történész milyen forrásokból tájékozódhat létezésükről. A magyar történelem klasszikusan hangsúlyos szabadságmozgalmait, Bocskai hajdúi, a kurucok, a márciusi ifjak vagy az 56-os felkelők mellett megjelennek a köznyelvben általában kisebb mértékben megjelenő székely lófők és közsabadok mozgalmait, Martinovics Ignác magyar jakobinusai, az 1919-es népbiztosok, vagy a már említett rendszerváltó mozgalmak is. A kötet résztémáinak nagy része jelentős hangsúllyal jelenik meg köznevelés színterein a történelemtanítás tartalmi között, a többi példa pedig árnyalhatja, elmélyítheti a diákok történelmi gondolkozását.

Második előadóként *Prof. Dr. Pálffy Géza* az MTA BTK TTI tudományos tanácsadója *Új felfedezések a Szent Koronáról és uralkodókoronázásainkról* címmel mutatta be az általa vezetett *MTA Lendület Szent Korona Kutatócsoport*³ tevékenységét. Előadásában részletesen beszámolt, milyen új, a kultúratudományok által széleskörűen alkalmazható tudományos eredményeket lehet feltárni egy olyan, mind vertikálisan, mind horizontálisan régóta és behatóan kutatott tárgykörrel, mint a Szent Korona, a koronázási jelképek vagy a konkrét király és királyné koronázások. A 2012 óta aktív kutatócsoport levéltári, múzeumi alap kutatások, hazai és nemzetközi közlemények és konferencia szereplések, múzeumi tárlatok mellett új, a történettudomány által eddig nem ismert koronázási jelvényeket – koronázási zászlók –, sőt Sopronnal sorrendben harmadik, összességében negyedik koronázóváros létezését támasztotta alá. Pálffy professzor előadásában rávilágított arra, hogy a történettudományi diskurzus folyamának új mederbe terelése mellett a korona és koronázáskutatások a Kárpát-medencei nemzetközi kapcsolatokat is élénkítik, továbbá a középiskolai történelmi tudásanyagot is gyarapítják, árnyalják.

Ezt követően *Prof. Dr. Hermann Róbert* a Magyar Történelmi Társulat elnöke tartott előadást az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc osztrák oldalról történő ábrázolásairól. A számos illusztrációval gazdagított prezentáció során a résztvevők megismerhették a magyar és az osztrák fél csataábrázolásainak legfőbb különbségeit és ezek okait. Az alapvetően propagandisztikus céllal, császári megrendelésre elkészült képek közül több is jelentős eltérést mutat akár a magyar fél képeivel, akár az írásos forrásokkal, hadinaplókkal, napiparancsokkal összevetve. Egészen kirívó példa is akad, hisz egyes képek olyan csatáról számolnak be, amelyek a valóságban egyáltalán nem, vagy teljesen más időben, eltérő kimenetellel zajlottak.

A délelőtti ülészak negyedik felszólalója *Dr. habil. Ablonczy Balázs*, az MTA – *Trianon 100 Kutatócsoportjának*⁴ vezetője volt, aki *Ismeretlen Trianon – új szempontok a békeszerződés oktatásához* címmel tartotta meg előadását. Az új szempontok kifejezés – az előadó közlése alapján – a klasszikus diplomáciatörténeti vonulattól történő eltérést takarja. Az utóbbi években, részben a kutatócsoport által végzett célzott feltárásoknak köszönhetően, egyre inkább feldolgozásra kerülnek a száz évvel ezelőtti történelmi fordulópont mikroszintű forrásai. Ablonczy Balázs az előadás során Trianon emlékezete elkövetkező generációk számára élővé tételének három lehetséges pillérét villantotta fel.

Első körben az erőszak történet kerülhet fókuszba, a vesztes háború utáni újbóli, országon belüli fegyveres konfliktusokkal. Másodsorban a vesztes világháború és a területi változások legnagyobb kárvallottjainak – menekülteknek, veteránoknak, vagonlakóknak – személyes szenvedéstörténete kerülhet hangsúlyosabban köznevelési tartalmak közé. A harmadik, részben társadalom-, részben gazdaságtörténeti motívumként az előadó a szén kérdését hangsúlyozta ki. Összegzésként Ablonczy Balázs kiemelte, a gondolkodó, demokráciában és az európai értékekben hívő, nemzeti múltat ismerő állampolgárok nevelése meghatározó részben a történelemoktatáson keresztül zajlik, emiatt is szükséges releváns, értelmezhető és érdekfeszítő tartalmakat oktatni a köznevelés színterein.

Ezt követően *Dr. habil. Vajda Barnabás*, a Selye János Egyetem dékánhelyettese és a Cold War History Research Center⁵ munkatársa tartott előadást *Rendszerváltozás: csehszlovák és magyar szempontból* címmel. Prezentációjában az 1989-es rendszerváltozás időszakát vizsgálta a két, majd Csehszlovákia 1992-es felbomlásával három volt szocialista országban. A kérdés központjába a szlovák magyar együttélés lehetőségei kerültek. Vajda Barnabás bemutatta az eltelt harminc év szlovákiai magyar politikai formációit, azok motivációit és kapcsolatait mind a szlovák, mind pedig a magyar állammal. Az előadás hangsúlyozta a térség demográfiai változásait, a trianoni békeszerződés megkötése óta eltelt száz év alatt bekövetkezett jelentős csökkenést a magyar populációban. Kiemelte a pusztán magyar és pusztán szlovák identitástudat mellett egyre jelentősebb a kettős, magyar-szlovák identitástudat megjelenése is, elsősorban a fiatalok körében. Az előadás utolsó tematikai egységeként a szlovákiai magyar közösség politikai megosztottságának lehetséges okai kerültek bemutatásra.

Hatodik előadóként *Dr. Kojanitz László*, tankönyvfejlesztő, az OH munkatársa *Harcba szállunk-e az „intellektuális alvilággal”?* címmel⁶ hívta közös gondolkodásra a konferencia résztvevőit. Az előadás kiindulópontja az utóbbi évtizedek alatt, a történelemszemléletben végbement változások bemutatása volt. A III. évezredben a közbeszédet egyre inkább a különböző történelmi kérdések politikai, vagy hitbéli meggyőződés alapján történő megítélése jellemzi. Kojanitz László arra vállalkozott előadásában, hogy lehetséges megoldási metódusokat mutasson be, amivel szembe lehet szállni az egyoldalú és személyes meggyőződés alapján rendeződő múltképekkel a köznevelés keretein belül. A téma nemzetközi hátterének bemutatása mellett kihangsúlyozta a korszerű történelemdidaktikai formák, mint például a multiperspektivikus történelemtanítás lehetőségét is.

A délelőtti utolsó előadója *Dr. Czeglédi Sándor*, a Károli Gáspár Református Egyetem és a Bethlen Gábor Református Gimnázium oktatója volt. Előadásában a Református Tananyag-tár gondozásában megjelenő *Töricalauz* sorozattal⁷ ismertette meg a jelenlévőket. Az egyes tantervi témakörök szerint rendeződő, az internetről ingyenesen elérhető dokumentumtár jelentős segítséget nyújthat mind a történelemtanár tanórai felkészülésére, de akár a diákok számára is, akik az összegyűjtött tudás alapján mélyülhetnek el egy adott témakörben. A fejlesztési célokat és didaktikai tippeket is tartalmazó Töricalauzok multimédiás tárral is rendelkeznek, így képek, videók, hasznos linkek is összegyűjtésre kerültek az egyes témakörökhöz.

A plenáris előadásokat követően a konferencia látogatói szendvicsebéd keretében vitathatták meg délelőtti hallott információkat. Az ebédszünetet követően a konferencia módszertani, innovációs előadásokkal szekcióbontásban folytatódott. A kari tanácsteremben digitális köznevelési módszerekhez, míg az ELTE BTK I. Tóth Zoltán előadójában pedig a helytörténethez, történelmi sétákhoz, családfakutatáshoz kapcsolódó előadásokat hallgathattak az érdeklődők. A továbbiakban a két délutáni innovációs szekción elhangzott előadások legfontosabb gondolatait emeljük ki.

1. szekció: Helytörténet, interaktív történelmi séták és családfakutatás **Levezető elnök: Dr. univ. Katona András**

Dr. Szenyéri Zoltán Phd (Dombóvár): Tananyagfejlesztés

Az előadó prezentációjában ismertette saját készítésű minitankönyveit. Ezek témái: a dél-dunántúli németek története a betelepítéstől napjainkig, a hazafias nevelés, az alapfogalmak elsajátítása, nemzetiségi és migrációs folyamatok alapjainak megismerése (5-8. évfolyam számára). További kilenc lecke készült 9-12. osztályosok számára, mely inkább az emelt szintű tanulmányokban lehet segédanyag történelem, földrajz vagy etika órákon használhatók. A tankönyvek megfelelnek a követelményeknek, számos feladat, kérdés és forrás kapcsolódik egy-egy témához.

Hunyadi-Buzás Éva – Hománé Móra Éva (Eger): Retro - túra a Rákosi- és Kádár korszakba

Egy projekt feladat keretében a két kolléganő egy nyolcadik osztály számára hozta közelebb a magyarországi Rákosi- és Kádár-korszakot. Ehhez használták a tanulók családjainak korabeli használati tárgyait, anekdotáit. A feladat nagy része a szakos órákon történt, együttműködve több más szakos kollégával és a szülőkkel. A gazdag és szerteágazó projektben felhasználásra kerültek IKT eszközök és online források is. A fő cél, hogy a diákok megismerhessék a kor emberének érzéseit, élményeit, életkörülményeit a megjelölt korszakokban.

Ugrai Gábor (Békéscsaba): A helytörténet szerepe a történelemtanításban

Az előadás kiindulópontjában a történelem iránti kedvcsinálás és a tantárgy megkedveltetése állt. Ezt a kutató szerint elsősorban általános iskolában lehet kialakítani és ehhez a hely- és családtörténet a legmegfelelőbb, hiszen a diákok saját környezete, családja által történhetett meg. Alapfeladat a családfakutatás, valamint történelemórákon egy jelentős esemény történésekor megvizsgálni, mi zajlott le akkor a lakóhelyen. Továbbiakban kiselőadásokkal és helytörténelmi sétákkal motiválhatók a diákok, amelyek kiegészítésére készítette el az előadó a „sétáló totó”-t, mely nem csak tanulók, de tanárok és más felnőttek számára is izgalmas, tanúságos lehet. Az iskolai kereteken túl szervez még városismereti versenyt és szabadegyetemi előadásokat az érdeklődők részére.

Dr. Nikolitza Erika (Dunaújváros): A tanár mint szuperhős – Hogyan is válhatnánk azzá?

Elsőként John Hattie *Visible Learning* (2009) c. munkájának⁸ ismertetését hallgathatták az érdeklődők, melyben empirikus vizsgálatok alapján meghatározásra került az a hat terület, mely befolyásolja a tanítási folyamat eredményességét. Ebből kiderült, hogy a

Dallman Kristóf - Fodor Richárd – Hengán Kamilla – Király Zoltán: „Első kézből”

Beszámoló a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata és a Református Tananyagfejlesztő Csoport
2020.február 1-jei II. Információs Konferenciájáról

legmeghatározóbb elem a tanár személye, ahogyan viszonyul a tananyaghoz, ahová teszi a hangsúlyokat, illetve szintén kiemelt jelentőséggel bír a tanítási módja. Így a tanárnak szuperhőssé kell válnia. A tanulmányt kiegészítve Klaus Zierer augsburgi egyetem professzora rávilágít arra, hogy a jobb eredményhez, jelentős hatásokhoz a vezető tanári felfogás szükséges, és ehhez jótanácsokat gyűjtött össze, melyek jól hasznosíthatók, hogy a történelem oktatása során a pedagógus szuperhőssé válhasson.

Jáger Amália (Szombathely): Tananyagok a kutatásalapú tanulás módszerével

Az előadás során megismerhette a közönség az előadó kutatás alapú módszerét, amit infokommunikációs eszközök használatával egészít ki. A módszerhez feladatlap és kérdőív tartozik, melyek jól alkalmazhatók motiváció növelésére, valamint új ismeretek szerzésre egyaránt. A tanár kiemelt feladata, hogy segítse a diákokat az információk értelmezésében és azok felhasználásában. A mellékelt kérdőívek a tanulók elégedettségét mérik, valamint azt, hogy mennyire bizonyult hasznosnak a módszer. A feladatlapok egybeköthetők helytörténeti sétával, amely a szombathelyi zsidóság történetét vizsgálja.

Kis Krisztián Bálint (Szolnok): Rendhagyó történelemórák és helytörténet tanítás szakmai középiskolában

Az előadó legfőbb célja bevált módszerek bemutatása volt, melyeket olyan diákoknál használt, ahol a motiváció hiánya magas, vagy éppen teljesen hiányzik. A GULAG táborrendszerrel szembeni rendhagyó órán visszaemlékezéseket olvastak fel a diákok, melyet saját szavaikkal kellett a tanulóknak összefoglalniuk, majd összehasonlítani az életkörülményeiket a rabokéval. Ezzel az érzékenyítő módszerrel közelebb kerülhet a diákokhoz a történelmi esemény. A trianoni békekötés kapcsán olyan csoportmunkát alakít ki, ahol a csoportok létszáma arányos az elcsatolt területeken élőkével. A szolnoki helytörténész kiemelte, hogy a helytörténeti érettségi tétel tanulását rendhagyó módszerrel lehet még érdekesebbé tenni, a közvetlen környezet és a térség bemutatásával.

Pavlóczki Béla (Kapuvár) Felmenőink nyomában – a családfakutatás módszertanának tanítása

A megjelölt feladat végzős gimnazisták számára készült, hogy felkeltse a diákok érdeklődését a felmenőik iránt. Egy projektfeladat keretei között a tanulók számára a félév első fele áll rendelkezésre, hogy elkészítsék saját családfájukat. Ehhez az első órákon módszertani segítséget kapnak. Ez magában foglalja a legfontosabb háttérinformációk, levéltári lehetőségek, online adatbázisok, családfakészítő programok és a legmodernebb DNS alapú módszerek bemutatását. A projektfeladat a karácsonyi szünet előtt kerül befejezésre, így a diákok ajándékba adhatják az elkészült kutatásukat családjuk számára.

Dr. Török Márta (Szentendre): "Lucius és barátai" – egy római polgár mindennapjai Carnuntumban

A római kori társadalomtörténet élményközpontú megismerésére ad lehetőséget az előadásban elhangzott módszer. Egy részletes elméleti alapozás után múzeumlátogatáson keresztül mélyíthető el a diákok tudása. Elsődlegesen az óbudai Aquincum Múzeum látogatása került sorra, majd az ausztriai Carnuntum településére utaztak⁹ a kiváló programban résztvevő tanulók kíséreljükkal. Itt korhű eszközökkel találkozhattak hiteles

környezetben, így a személyes tapasztalatok az utólagos feldolgozáshoz is motivációul szolgálhattak a tanulók számára.

Rédli Máttyás (Pécs): "Láthatatlan sebek" – Videóinterjúk a történelemórán

A videóinterjúk szaktárgyi alkalmazása rendkívül hatásosnak és előremutatónak bizonyult az előadó tapasztalatai szerint. A személyesen elmesélt történetek által a diákok számára valóságossá válnak a régmúlt eseményei, nem csak történeti adatokként, hanem emberekként tekintenek a történelem szereplőire. Fontos célja volt az előadásban bemutatott projektnek, hogy az egymásnak okozott láthatatlan fájdalomról indirekt tanítást kapjanak. A neveléstudományi kutatásokat folytató PhD hallgató találó megfogalmazása szerint „*Ha összegyűrünk egy papírlapot, utána hiába simogatjuk, a gyűrődések megmaradnak, a "láthatatlan sebek" nem gyógyulnak be.*” A holokauszt áldozatainak videó interjúival a diákok jobban megérthetik ezen borzalmas esemény jelentőségét és a saját iskolatársaikhoz fűződő viszonyukat is javíthatják.

Dr. Katona András, a szekció levezető elnöke záró összegzésében rámutatott, hogy szinte valamennyi előadás az élménytanulás lehetőségeire adott példákat. Megjelent ehhez a tantárgyak testvériségének, a tantárgyi keretek fellazításának a gondolata, a tanári szerep átalakításának, egyfajta „szuperhőssé” válásának a lehetősége, a kutatásalapú tanítás gyakorlatának a bemutatása, a rendhagyó történelemórák mellett a helytörténeti és családtörténeti kutatásoknak, a múzeumpedagógiai foglalkozások és a videóinterjúk nevelőerejének az illusztrálása is. Tehát merjünk „pozitívak” lenni, túllépni a konvenciókon, és neveljünk, személyiséget formáljunk a történelemmel is. Köszönet a jó példákért az előadó tanár kollégáknak, akik bizonyították, hogy van még muníciónk.

2. szekció: Digitális módszerek a köznevelési gyakorlatban

Levezető elnök: Dr. Kojanitz László

Pete József (Pécs): A kutatótanári munka eredményeinek felhasználási lehetőségei a történelemtanításban

Az előadó kutatótanárként megvalósított eredményeiről számolt be, amelyek a pedagógiai gyakorlatban felhasználható újításokat eredményezhetnek. Ilyen elemek lehetnek az iskolatörténeti, oktatásszociológiai, mérésmetodikai eredményektől kezdve a digitális pedagógiai megoldásokon át az oral history adta lehetőségek. Az előadás során kirajzolódtak továbbá a megvalósuló kiváló szak módszertani produktumok is, mint például egy több mint 400 oldalas iskolatörténeti adattár, mely egy 50 oldalas kronológiával és 100 oldalas névtárral egészült ki. Létrejött még a közép- és emelt szintű érettségi témakörök több mint 300 oldalas digitális vázlata, és az ehhez kapcsolódó digitális segédanyagok mintegy 150 oldalas gyűjteménye.

Balogh Bence (Szeged): Digitalizmus a történelemórákon

Az előadó fiatal tanárként, „digitális bennszülöttként” a tanórai IKT eszközhasználatot mutatta be saját pedagógiai gyakorlatából származó konkrét példákon keresztül. Az egyes eszközök sokoldalúságát bizonyítja, hogy alkalmazhatók különböző célokra, mint például a

diagnosztikus, formatív és szummatív értékelés, a gamifikáció vagy éppen a differenciálás. A különböző módszerek kombinált használata segítséget nyújt és jelentős eredményekkel kecsegtet bennünket. A kutató továbbá kérdőívet készített az IKT eszközök használatáról és alkalmazásáról is, amelyet mind a tanártársai, mint a diákok oldaláról megvizsgált. Ezekben arra keresett választ, hogy az IKT eszközök használata milyen szerepet játszik az órák során.

Rózsár Dánielné Berényi Mónika (Esztergom): Interaktív oktatási segédanyag történelem tantárgyból

Az előadó évek óta a mestertanári projektjén dolgozik, melynek keretében a négyosztályos középiskolák számára interaktív tesztek készítését a tankönyvek alapján. Olyan nyílt forrású rendszert igyekezett kialakítani, amely ingyenes és szabadon felhasználó, interneten, akár okostelefonról is használható, és automatizált kiértékelési rendszerrel is rendelkezik. Egy egyszerű regisztráció után bárki számára elérhető.¹⁰ A diákok és kollégák visszajelzése alapján valóban nagy segítséget nyújt több területen is. A projekt közoktatási célra díjmentesen, szabadon felhasználható teszt sorozat, amelyet az előadó interaktív segédanyagként minél több középiskolának szeretne felajánlani.

Árpási Ildikó (Hódmezővásárhely): "...magunkra ismerhetünk egykori tiszta lelkek tükrében"

Az előadó Hódmezővásárhelyen tanít a Gregus Máté Mezőgazdasági Szakgimnázium és Szakközépiskolában, történelem, valamint magyar nyelv és irodalom szakon. A Zachor Alapítvány a Társadalmi Emlékezetért nevű civil oktatási szervezettel¹¹ együttműködésben fejlesztett különböző interaktív anyagokat középiskolás diákok számára. Az első egy hódmezővásárhelyi helytörténeti séta, mely során videóklipet néznek meg és dolgoznak fel a diákok. A tanulási cél kapcsán rendkívül fontos, hogy a videóinterjúk által a történelem sokkal személyesebbé válik, így a diákok empátiás készsége is fejlődik. Két további tananyag az *IWitness* digitális oktatási platformon¹² található meg, az egyik egy úgynevezett *MiniQuest*,¹³ a másik pedig egy *MiniLesson*.¹⁴ A segédanyagok használatával a diákok elmélyítik ismereteiket az irodalmi levél műfajáról, Radnóti Miklós költészetéről, a Bori noteszről és a Levél a hitveshez című versről.

Beliczai Tamás (Szolnok): A Moodle rendszer alkalmazásának lehetőségei a középiskolai történelemoktatásban

Az előadó történelem, földrajz, informatika szakos középiskolai tanárként dolgozik. A számítástechnikai eszközöket azonban nemcsak informatikai célra használja fel, hanem a történelem tantárgy oktatásában, az osztályfőnöki munka támogatására, valamint oktatásszervezési és ügyviteli feladatok lebonyolítására. A történelem tanításához interaktív munkafüzetet állított össze, amely a követelmények gyakoroltatásához, házi feladatokhoz, fejezet végi összefoglaló feladatsorokhoz, számonkéréshez, érettségire való készüléshez használható. A *Moodle* segítségével online kérdőív is készíthető, amelyet adatgyűjtésre, különböző témák előkészítésére, szervezési feladatokra is remekül fel lehet használni. Ez az osztályfőnöki teendők során rendkívül hasznos, hiszen különböző osztályprofilok, kérdőívek, elektronikus űrlapok készíthetők a programmal.

Dr. Kiss Csilla (Budapest): Életmód-, mentalitás- és nőtörténeti tartalmak a történelemtanításban

A címben jelzett témakörökkel kapcsolatban az általános vélekedés az, hogy fontosak és szükségesek lennének ezek a tartalmak, de általában nincs idő rájuk, illetve, ha valahol „szűkíteni” kell a tananyagot, a legtöbb esetben ezek a témák esnek áldozatul. Az előadás során bemutatásra kerültek azok a praktikák, melyek során lehetővé válik ezen témakörök tananyagba történő integrálására anélkül, hogy a tanulmányi előrehaladás megakadna, vagy túl sok időt venne el a tanórából. Ezek a tartalmak egyszerűen megjeleníthetők a házi feladatok, projekt munkák során, de digitális felületek használatával szintén integrálhatók az elsajátított ismeretanyagba. A prezentáció második része az előadó kutatásának megvalósított gyakorlatait mutatja be. Ezek a nőtörténet tanításának kérdéséhez kapcsolódnak. Végül, de nem utolsósorban a történelem tananyaghoz szervesen kapcsolódó, középiskolában használható nőtörténeti szöveggyűjtemény elkészítése is az előadó célkitűzései közé tartozik.

Kiss Károly (Budapest): A Teams, OneNote és kooperatív technikák a történelemoktatásban

Az előadás egy fejlődési folyamat bemutatása, amelyben a történelemtanítás digitális elemekkel színesítése (*Socratic*,¹⁵ *Kahoot*,¹⁶ *Playposit*,¹⁷ *Mentimeter*¹⁸), valamint az egész tanítási folyamat digitális alapra helyezése megy végbe. A XXI. századi oktatást érintő kihívások, a tudásépítés új eljárásainak bemutatása, a kompetenciafejlesztés érdekében fejlesztett új módszertani eljárások, a csoportmunka, páros és projektmunka bevezetése. A használt programokat prezentálva választ kapunk arra, hogy milyen a keretprogramok szerkezete, miként dolgoznak a diákok, és milyen értékelés, elemzés zajlik a munkafolyamat során. A minősítő értékelés helyett a fejlesztő tevékenység kerül előtérbe az újfajta módszertan segítségével, ami a tanári szerep radikális átalakulásához is vezet. Végül az egész folyamat pozitív és negatív tapasztalatai, valamint azok a buktatók kerülnek bemutatásra, melyek elkerülése segít a hatékony munkavégzésben. Záró gondolatként az előadó terveiben szereplő, az egész iskola digitális átalakítását, modern módszertani megújulásának folyamatát célzó projekt kerül elő.

Lénárth Ádám (Budapest): Fejlesztés a történelemoktatásban a gamifikáció eszközeivel

Az előadó a kutatási és fejlesztési folyamata során arra keresett választ, hogy az oktatásban van-e lehetősége a játékosításnak, és amennyiben igen, ez milyen pozitív többletet hordoz magában. A gamifikáció elméleti hátterének megismerése után az *Octalysis* programra¹⁹ épült a fejlesztési és kutatási tevékenység. A közoktatásban a jelenlegi osztályozás hiányosságai, a motivációs technikák eredménytelensége és a jövőre felkészítés szempontjából szükséges foglalkozni a játékosítással. A létrehozott gamifikált pedagógiai rendszerben a motiváció, az együttműködés, az IKT-eszközök használata és önszabályozás területén várt pozitív hatást az előadó. A gyakorlati megvalósulás sikeres volt, a megfelelő tapasztalatok levonása, összesítése is megtörtént. Megállapítható, hogy sikerült egy egyszerű, igazságos és objektív pedagógiai rendszert létrehozni, amelynek az osztályra nézve pozitív hatása van. A kutatás továbbra is folyamatban van, más osztályok, eltérő korosztályok bevonásával a kutatás ilyen jellegű összehasonlítására is lesz lehetőség. Ez később egyes kiegészítő elemek beépítésével és átalakításával csoportra és akár személyre szabhatóvá is válhat.

A Digitális módszerek a köznevelési gyakorlatban szekcióban gyakorló tanárok mutatták be, hogy milyen sokféle innovatív módja lehet az IKT eszközök alkalmazásának a történelemórákon is. Dr. Kojanitz László összegző értékelése alapján „*különböző érdekes és komplex digitális tananyagokon kívül láthattunk példákat az új típusú módszerekhez kapcsolódó pedagógiai kutatómunkákra is. A beszámolókból az is kiderült, hogy az IKT eszközöket már magabiztosan használó pedagógusok mennyire sokat tudnak segíteni abban, hogy a kollégáik közül egyre többen kapjanak kedvet ehhez.*”

JEGYZETEK

- ¹ A beszámoló társszerzői, akik titkárként működtek közre a konferencián: DALLMAN Kristóf, HENGÁN Kamilla és KIRÁLY Zoltán.
- ² ROMSICS Ignác (2019): *Magyar rebellisek*. Helikon Kiadó, Budapest.
- ³ Online bázis: <https://tti.btk.mta.hu/lendulet/354-az-mta-btk-tti-lendulet-szent-korona-kutatocsoport.html> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁴ Online bázis: <https://tti.btk.mta.hu/lendulet/trianon-100.html> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁵ Online bázis: <http://www.coldwar.hu/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁶ Vö.: KOJANITZ László (2019): A történelmi tudat fejlesztésének jelentősége és problémái. Harcba szállunk-e az „intellektuális alvilággal”? *Iskolakultúra*, 29. évf. 11. sz. 54-77.
<http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/33039/32512> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁷ Online elérhetőség: <https://reftantar.hu/search.php?s=&tantargy%5B%5D=T%C3%B6rt%C3%A9nelem> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁸ HATTIE, John A. C. (2009): *Visible Learning*. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. Routledge, London – New York. https://apprendre.auf.org/wp-content/opera/13-BF-References-et-biblio-RPT-014/Visible%20Learning_A%20synthesis%20or%20over%20800%20Meta-analyses%20Relating%20to%20Achievement_Hattie%20J%202009%20...pdf (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ⁹ Carnuntum – a rómaiak városa: <https://www.carnuntum.at/hu/romaiak-carnuntumban/carnuntum-2013-a-romaiak-varosa> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁰ <http://onlinetesztok.eu/moodle/login/index.php> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹¹ Portál: <http://zachor.hu/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹² Portál: <https://iwitness.usc.edu/SFI/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹³ „...magunkra ismerhetünk egykori tiszta lelkek tükrében”:
<https://iwitness.usc.edu/sfi/Activity/Detail.aspx?activityID=4595&retainFilter=true> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁴ Levél a hitveshez: <https://iwitness.usc.edu/sfi/Activity/Detail.aspx?activityID=4596&retainFilter=true> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁵ Portál: <https://socrative.com/> (Letöltés: 2020. febr. 22.) Magyar nyelvű kérdőív készítő alkalmazás:
<http://szasza.elte.hu/index.php/Socrative> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁶ Legyen játék a tanulás! <https://kahoot.com/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁷ Interaktív videó: <https://go.playposit.com/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁸ **Mentimeter: Interactive presentation software:** <https://www.mentimeter.com/> (Letöltés: 2020. febr. 22.) Magyar nyelvű hozzáférés: <https://kalauz.lib.pte.hu/mentimeter-egy-lepes-az-elvezhetobb-eloadasok-fele/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)
- ¹⁹ Portál: <https://yukaichou.com/gamification-examples/octalysis-complete-gamification-framework/> (Letöltés: 2020. febr. 22.)